

vaak overschat. Het is een merkwaardig boek — voor zijn tijd vooral — het is een goed boek, want het werd met echte warmte en echt talent geschreven — maar het is geen groot boek. Het is in de eerste plaats, als geheel genomen, een beetje mal dilettanterig. Thans zou niemand met zoo'n heterogene verzameling meer voor den dag durven komen, en wie het tóch deed — nu, die zou heel wat te hooren krijgen. Maar in Hildebrands dagen waren er eigenlijk ook nog enkel dilettaant-schrijvers in Nederland. Potgieter en Huet — ja, hen kon men de eerste ernstige en vol-bloed nederlandsche litteratoren van de 19e eeuw noemen, Beets was eerst een student die schreef, later een dominee, een professor die schreef. Hij had zoo hier en daar uit liefhebberij aardige dingies laten verschijnen, en, bezwijkende waarschijnlijk voor den aandrang van familie en vrienden, maakte hij er een bundeltje van. Geen kwestie van een sterke bezieling, geen sprake van een persoonlijkheid die veel, of iets groots te zeggen had en aan de behoefte, den drang, dat vele of groote te geven aan zijn volk, geen weerstand bieden kon. Hij was een in de eerste plaats geestige, in de tweede plaats gemoedelijke, goedhartige jonge man, en hij had stijl, hij wás iemand — Potgieter moge smalen van copieerlust des dagelijkschen levens en er iets burgerlijks in vinden, Hildebrand is op sommige plaatsen minder burgerman dan zijn kregede bediller, hij heeft dan meer zwierige voornaamheid, een burgerjongen, o ja, maar die tevens student is, student te Leiden — Potgieter bleef een hollandsch koopman, dichter, zeer zeker, en veel grooter dan Beets, maar stijver tevens, meer in de plooi, nooit studentikoos, nooit jong en ongewichtig.

Ik weet dat deze woorden geen groote lofspraak van Hildebrand inhouden, en ik denk er dan ook niet aan, de litteraire figuren van Beets en Potgieter zelfs maar naast elkaar te stellen, maar zeker is dat Potgieter beter gedaan had, niet te smalen op die bekende „copieerlust”, want, toen hij dát deed,

smaalde hij op iets dat hij zelf niet kon, en als gij mij vraagt wie ik geloof dat meer invloed, en invloed ten goede, op de hollandsche taal en stijl gehad heeft, Beets of Potgieter, zal ik u zonder aarzelen den eersten naam noemen. Wat Hildebrand in zijn „Narede, en opdracht aan een vriend” van zichzelf zeide — en hij zei het met bescheidenheid — dat mócht hij zeggen. Zijn bundel heeft „verdiensie” (en groot!) „ten opzichte van onze moedertaal”. Inderdaad had die taal tot dan toe „voor den gemeenzamen stijl niet veel aantrekkelijks”. En al was hij dan, de eerste niet, die het waagde haar het Zondagspak uit te trekken en wat natuurlijker te doen loopen”, niemand die dat waagde met, ook maar bij benadering, zoo veel welslagen. Veel van hetzelfde soort werk, dat de hartstochtelijke Van Deyssel in 1885 voor onze stijl-en-taal deed, was de gemoedelijke Hildebrand al in 1838 begonnen te doen. Multatuli overtroefde hem. En Van Deyssel maakte groote kunst van dat soort pogen. Maar Hildebrand is, na de zeventiende eeuw, onze eerste t a a l-m a k e r.

Maar deze Hildebrand, wat was hij nog meer, wat is hij ook nu nog, voor óns. Een romanschrijver stak er zeker niet in den onfantastischen hollander, en ook zou hij eigenlijk geen goede novelle tot stand hebben kunnen brengen. Doch ik dreig het voorbeeld te volgen van wie, tot karakteriseering van een persoonlijkheid, opsommen welke eigenschappen niét in haar aanwezig zijn, en daar men dan allicht geneigd zou worden aan te nemen dat al het overblijvende zich wél in den besprokene vereenigt, acht ik deze methode hoogst ondienstig. Laat ik dan dadelijk zeggen: Hildebrand was een vertellend prater. Met den nadruk op prater. Causeeren, ook in essayvorm, maar vooral verhalenderwijs, was zijn sterke kant. Gemoedelijk, geestig causeeren. Zeker, Hildebrand heeft enkele kostelijke types van Hollanders uit zijn tijd geleverd: Pieter Stastok en zijn vader, Kegge, de oude lui Witse. Maar